

Kultura prek prostora in časov

Ni ravno pravilo ali lepa navada, da bi samoupravne interesne skupnosti izdajale knjige. Šišenska kulturna skupnost je tako prava izjema. Pred kratkim je namreč izdala na videz sicer drobno, a po svojem poslanstvu gotovo veliko in pomembno brošuro: »Kultura prek prostora in časov« avtorja dr. Joža Mahničiča.

Omenjeno delo je izšlo na pobudo prejšnjega vodstva kulturne skupnosti. Oblikovala sta ga Vojko Klavžar in Peter Militarov, ki je bil pred kratkim še predsednik skupščine občinske kulturne skupnosti. Barvni slikici na platnicah in posnetki v notranjščini so delo Vojka Klavžarja, fotoportreta Antona Vodnika in Lili Novy pa Joca Žnidaršiča. Knjižica je izšla pri tiskarni Rogáč iz Avtotehne, v nakladi 1000 izvodov.

Kakšni motivi so spodbudili občinsko kulturno skupnost, da je pripravila tako brošuro? Območje občine Šiška je bilo že v preteklosti pa vse do danes kulturno zelo razgibano. Tod so živeli in ustvarjali številni napredni umetniki, znanstveniki in kulturni delavci, ki so nam zapustili mnoga dela trajnejšega pomena. Med njimi so bili Kopitar, Vodnik, Finžgar, Plečnik in drugi. Kot je zapisano v knjižici dr. Mahničiča,

vsaka kultura nujno raste iz določenega prostora in dobe, hkrati pa jo v svojih nadpovprečnih primerih in najvišjih dosežkih tudi prerašča. To nam dokazujejo literarni ustvarjalci, ki niso samo ponos naše občine, pač pa vsega slovenstva, širšega jugoslovanskega prostora in zunaj meja.

V knjižnici so na prvem mestu literarni ustvarjalci v manjšem obsegu pa vključuje tudi umetnike z drugih področij. Področje naravoslovnih in tehniških ved na primer ni obdelano. Dobro bi bilo, če bi se dela, podobno kot šišenska kulturna skupnost, lotila tudi naša občinska raziskovalna skupnost. Take drobne knjižice (»Kultura prek prostora in časov« naj bi v kratkem izšla tudi v srbohrvaščini in angleščini) bi bile gotovo dobrodošel pripomoček osnovnim in srednjim šolam, drugim ustanovam in posameznikom, posebej turistom in izletnikom pri spoznavanju Ljubljane in širše Slovenije. Dr. Mahničič gre zato posebna zahvala, saj je prevzel skrb za pripravo lične in pregledne knjižice o šišenskem kulturnem življenju od 19. stoletja do današnjih dni. Prav bi bilo, da bi taki zgledi imeli tudi svoje posnemalce.

Jelena Gačeša

Pogovor z Ano Pintar, predsednico Društva invalidov Šiška

Invalidi za boljše organiziranje

Šele dober mesec dni po volilno programski konferenci Društva invalidov Ljubljana Šiška smo dobili priložnost za krajši pogovor z Ano Pintar, novoizvoljeno predsednico, sedaj že v drugem mandatnem obdobju, kajti vedno ima dovolj ne samo svojih, ampak še več društvenih in družbenih obveznosti. Ob dogovorjeni uri smo jo poiskali v društveni pisarni, kjer tudi sicer prebije precej svojega časa in je na razpolago invalidom, da jim pomaga z nasveti in toplo besedo.

Ana Pintar je, kot pravi, Litijanka, rojena v Ljubljani. Za seboj ima 28 let delovne dobe in je bila najdlje zaposlena v Dekorativni. V prometni nesreči je postala invalid in kasneje, 1979. leta, postala predsednica aktivna invalidov v tovarni.

»Tovarna Dekorativna ima že od nekdaj veliko razumevanja za invalidsko problematiko. Pobudo za ustanovitev aktivna sta dala psiholog in magister organizacijskih znanosti Vladimir Hočevar in nekdanji vodja kadrovske službe Jožica Krmelj. To je bil prvi aktiv invalidov v Ljubljani, ki je kmalu nato postal učni primer in zgled za druge delovne organizacije. Dokaj hitro je našel svojo posvetovalno in koristno vlogo pri delu strokovnih služb ob razreševanju nekaterih občutljivih invalidskih vprašanj,« je povedala za uvod, preden smo spregovorili še o nekaterih drugih organizacijskih in vsebinskih problemih invalidskega organiziranja.

»Na območju naše občine živi po naših podatkih, kolikor smo jih doslej uspeli zbrati, okrog 4500 invalidov in invalidnih oseb. V naše društvo je včlanjenih blizu 1800 invalidov. Zato si prizadevamo, da prek poverjeništev v krajevnih skupnostih in aktivov invalidov v delovnih organizacijah vključimo v društvo tudi ostale. Žal te akcije doslej niso bile najbolj uspešne. Pri delu KS pogrešamo podporo družbenopolitičnih organizacij, zlasti SZDL, ki je najbolj poklicana. Nič lažje ni organiziranje invalidov v združenem delu, kjer pogosto naletimo na nerazumljive odpore pri vodilnih strukturah in celo v delu kadrovske službe, čeprav bi prav te imele s pomočjo aktivov

dosti lažje delo pri razreševanju problemov invalidov ter nalog v zvezi z novejšo invalidsko zakonodajo.«

— Ali nima nasprotovanje organiziranju invalidov v združenem delu morda kakšnih globljih vzrokov?

»Preprečevanje organiziranja invalidov v združenem delu vsekakor kaže, na kakšni stopnji so samoupravni odnosi in posamezni delovni organizaciji, saj se navsezadnje ti merijo tudi po skrbi in odnosu do invalidov. Podcenjevanje teh oblik interesnega organiziranja zaposlenih invalidov dokazuje predvsem to, da tudi sicer medsebojni odnosi delavcev niso najbolje urejeni, še manj pa humani.«

— Vključevanje invalidov v družbeno aktivno življenje krajevnih skupnosti terjajo posebno obravnavo.

»Res je, da živijo invalidi v krajevnih skupnostih dokaj odrinjeno in na obrobju družbenega življenja, rekla bi, v nekakšnem »getu«. Zato velja poudariti, da je tudi ta skupina občanov upravičena uresničevati ustavne pravice kot vsi drugi občani. Uresničuje pa jih samo z organizirano obliko združevanja, dokler pa to ne bo doseženo, ne moremo govoriti o ustavni enakopravnosti v družbi. Naše društvo si bo v naslednjem obdobju še posebej prizadevalo navezati stike s krajevnimi družbenopolitičnimi organizacijami, da bi ta cilj čimprej uresničili,« je sklenila svoje misli Ana Pintar, predsednica Društva invalidov Ljubljana Šiška.

Razmišljanja ob podražitvah

Kruh naj pomeni spoštovanje

Teško se je vzdržati in molčati, kadar nas opozarjajo na nove, višje cene. Posebno pa osepamo, kadar naša javna občila tako mirno, brez zadrege in brez posebnih pojasnjevanj napovedujejo podražitve osnovnih živil — mleka in kruha.

Drugače sprejemaš podražitve drugih živil, ki ne spremljajo vsakodnevnega življenja — a kruh! Ta ima posebno visoko mesto med vsemi živili.

KRUH, ki so ga pogrešale naše pretekle generacije — boj za kruh in za sitost, to je bil tudi boj naše revolucije za enakomerno porazdelitev vsem, ki so hlastali za njim, ki so ga želeli dati svojim otrokom in ga razdeliti vsem lačnim.

Tako daleč je že od takrat, ko so bili brezposelni srečni, če so ga dobili vsaj kosček na dan, tako daleč od časa, ko so otroci stegovali roke in prosili zanj, pa so premnogi ostali nepotešeni. Pozabili smo tudi na tiste čase, ko ga ni bilo ne v zaporih ne v taboriščih in so ljudje vsak dan utrujeni in lačni borci namenili hlebcu kruha, ki ga je požrtvovalna gospodinja privoščila partizanom namesto svoji družini.

Mnogo vzdihov in prošenj za kruh bi lahko s primeri potrdili, mnogo življenj je moralo ugasniti, ker se niso nikoli nasitila. Danes je nemogoče opravičiti strahotne razlike med presitimi, razvitimi in na počasno smrt obsojenim nerazvitim svetom. Kje so vendar meje tega strahotnega boja za obstoj in boja za preživetje?

Ne moreš ostati ravnodušen. Ne moreš molčati in sprejemati vseh ukrepov brez ugovora. Toda poštenega ugovora!

Tudi pri nas smo svet v malem, svet z razlikami. Na eni strani prebivalci, mimo katerih gredo cene navzgor ali navzdol — ne trenejo, ne premislijo — kruh pri njih ni vzvišeno živilo. Če je prestar, ga zavržejo, napolnijo z njim bližnje smetnjake, kajti že naslednji dan si lahko kupijo boljšega, svežega, ne glede na ceno. Na drugi strani pa so prebivalci, ki jim kruh pomeni skoraj glavno hrano in zato z njim ravnajo preudarno, si ga pravilno porazdelijo, ga nikoli ne zavržejo, ker ga težko kupujejo, ker morajo tudi vse svoje prejemke natančno in premišljeno — po dnevih in tednih porazdeliti. Zato so cene kruha za prve prenikle, za druge previsoke in nikoli ni mogoče z nobenimi ukrepi pravilno urediti in ne obuditi kulture srca in pravičnega odnosa do živil, ki so osnovna za naše preživljanje. Če bi lahko našli čudodelno bodalo, ki bi vsakokrat zbadlo tistega, ki z lahkimi srcom odmetava kruh in če bi našli še bolj čudodelno tarifo samo zanj, da bi mu to ob vsakem takim poskusu preprečila, šele takrat bi lahko govorili o prevzgoji ljudi. Premnogi gotovo nikoli niso okusili lakote in si nikoli iz globine srca v trpljenju gladu niso zaželeli KRUHA, KRUHA!

Res je nemogoče vedno misliti na minule čase pomanjkanja in bede, toda čas, ki ga živimo sedaj, bi se nujno moral dotakniti vsakogar, da bi preprečili tako sramotenje našega kruha.

Zato niso vedno odločujoče cene — odločujoča je naša kultura vesti in kultura razumevanja do vse hrane, posebno pa do kruha.

Kruh naj za nas vse pomeni spoštovanje — spoštovanje ob nizki ali pa ob previsoki ceni. Šele takrat bo njegova cena — prava cena.

Jožica Zoroja

Foto in tekst:
Ivo Osolinik